

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri
üzrə prorektor v.i.e.

dos. Zaur Məmmədov

"25" 05 2026-cı il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6003012-Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/f Muzeydənəkar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı. İşçi proqram (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 09.02.2022-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Protokol N7).

Kodu: İPFS-B03

Tədris ili: III (2026-2027)

Semestr: V

Tədris yükü: Cəmi: 60 saat. Auditoriya saati: 20 saat (10 saat mühazirə, 10 saat seminar)

Təhsilalma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı :Mühazirə müəllimi: dos.Müşfiq Cabir oğlu Bayramov, **seminar müəllimi:** m.İsmayilov Azad Qasım oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi, 21, 2 saylı tədris korpusu

Məsləhət saati: IV günlər saat: 11.00-12.00, 14.00-15.00

E-mail ünvanı: mushfiq76@mail.ru

III.Tövsiyə olunan dərsliklər, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Eyvazova Y. Muzeydənəkar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı. Dərs vəsaiti, Bakı, 2010.

2. Ağayev R., Əmirxanov S., Əlizadə A. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Univerisiteti. Muzeyşünaslıq, dərslik. Bakı, 2002.

3. Azərbaycan Respublikasının "Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması" haqqında Qanunu. Bakı, 13. 07.1998.

4. Azərbaycan Respublikası ərazisində dövlət mühafizəsinə götürülmüş daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin əhəmiyyət dərəcəsinə görə bölgüsü. Bakı 2001, 202 səh.

5.Azərbaycanın tarixi-memarlıq abidələri (məlumat kitabçası). Bakı, 2008.

6.Azərbaycan Respublikasının Tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi cəmiyyətinin Nizamnaməsi. Bakı, 1983.

IV.Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V.Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Muzeydənəkar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı fənnində qanunvericilik aktlarında tarix və mədəniyyət abidələrinə verilən tərif, abidə anlayışı, məzmunu və mahiyyəti, mədəni və mənəvi dəyərlər, mədəni irs anlayışı, muzeydənəkar abidələrin kateqoriyaları, onların mühafizəsi sahəsində həyata keçirilən elmi və texniki tədbirlər, muzeydənəkar abidələrin köhnəlməsi, dağılması və itməsinin səbəbləri, Azərbaycanda muzeydənəkar abidələri, onların öyrənilməsi, qorunması və mühafizəsi, bu sahədə beynəlxalq təşkilatların fəaliyyəti və s. məsələlər öyrənilir. Fənnin tədris olunmasında əsas məqsəd

ünaslıq, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisasında oxuyan tələbələr dünyanın qədim niyyət mərkəzlərindən biri olan Azərbaycan torpağında ata babalarımız tərəfindən tarixin xələf inkişaf mərhələlərində yaradılmış muzeydənəkar tarix və mədəniyyət abidələri ilə tanış olmaq, Muzeydənəkar abidələrin üzə çıxarılması və qeydiyyatı, əhəmiyyət dərəcələrinə görə abidələrin təsnifatı, daşınar və daşınmaz abidələr və onları kateqoriyaları və s. haqqında biliklər verməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;

- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir;

- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açır;

- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;

- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;

- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;

- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;

- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş

Javranış qaydalarının pozulması:

Alab Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X Təqvim mövzu planı: 10 saat müəzire, 10 saat seminar

№	Keçirilən müəzire və seminar mövzularının məzmunu	Saat		Tarix
		Müəzire	Seminar	
1	Mövzu: Fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri. Plan: 1.Muzeydənkənar tarix və mədəniyyət abidələrinin müəfizəsi və istismarı fənninin predmeti, məqsədi. 2.Tarix və mədəniyyət abidələri anlayışı və təsnifatı.Abide anlayışı, məzmunu və mahiyyəti.Mədəni və mənəvi dəyərlər 3.Muzeydənkənar abidələrin qorunması sahəsində qəbul olunmuş hüquqi normativ sənədlər Ədəbiyyat: [1; 2; 3; 4]	2	2	
2	Mövzu: Muzeydənkənar abidələrin təsnifatı və kateqoriyaları Plan: 1.Muzeydənkənar abidələrin təsnifatı. 2.Muzeydənkənar abidələrin kateqoriyaları Ədəbiyyat: [1; 4; 6]	2	2	
3	Mövzu: Muzeydənkənar abidələrin dağılmasının səbəbləri və müəfizəsi sahəsində həyata keçirilən elmi və texniki tədbirlər Plan: 1.Muzeydənkənar abidələrə ətraf mühitin aqressiv təsiri. 2.Muzeydənkənar abidələrin köhnəlməsində bioloji və antropogen amillərin təsiri 3.Muzeydənkənar abidələrin müəfizəsi və istismarı üzrə profilaktik tədbirlər və kompleks planlar. Ədəbiyyat: [4; 5; 6]	2	2	
4	Mövzu: Muzeydənkənar abidələrin qeydiyyatı, mədəni dəyərinin müəyyənləşdirilməsinin elmi əsasları Plan: 1.Muzeydənkənar abidələrin qeydiyyatı, daşınmaz muzeydənkənar abidələrin pasportlaşdırılması. 2.Muzeydənkənar abidələrin tarixi və mədəni dəyərinin müəyyənləşdirilməsi 3.Muzeydənkənar abidələrin konservasiyası, bərpası və faydalı məqsədlər üçün abidələrin uyğunlaşdırılması Ədəbiyyat: [3; 4; 5; 6]	2	2	
5	Mövzu: Muzeydənkənar abidələrin müəfizəsi və istismarı üzrə beynəlxalq təşkilatların fəaliyyəti Plan: 1.YUNESKO-təhsil, elm və mədəniyyət məsələləri üzrə Birləşmiş Təşkilat Muzeydənkənar abidələrin müəfizəsi və istismarı sahəsində fəaliyyəti. 2.İKOMOS-YUNESKO-nun abide və diqqətəlayiq baxımlı	2	2	

yerlərin məsələləri üzrə Beynəlxalq Şurasının, abidələrin mühafizəsi və istismarı sahəsində fəaliyyəti.
 3. UKROM - Mədəni dəyərlərin Qorunması və Bərpası üzrə Beynəlxalq Araşdırmalar Mərkəzi, onun abidələrin mühafizəsi sahəsində fəaliyyəti.
 4. Azərbaycanın muzeydənkenar abidələri
 Ədəbiyyat: [1; 3; 4]

XI Fənn üzrə tələblər:

Tarix və mədəniyyət abidələri anlayışı və təsnifatını, daşınar və daşınmaz abidələri, abidələrin köhnəlməsi, dağılması və itməsinin səbəblərini; abidələrin üzə çıxarılması və qeydiyyatını, abidələrin tarixi və mədəni dəyərinin müəyyənəşdirilməsini, abidələrin mühafizəsi və istismarı üzrə beynəlxalq təşkilatların fəaliyyətini, abidələrin konservasiya, bərpa və rekonstruksiyasını öyrənmək

XII Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş araşdırma

XIII Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Muzeydənkenar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı fənninin mözusunə aid əsas anlayışları tərif edir;
- Müasir mərhələdə respublika və dünyada muzey mühitində fəaliyyət göstərən bərpa, konservasiya və ekspertiza mərkəzlərinin təcrübəsinin istifadəsi, həmçinin müstəqil bərpa və ekspertiza laboratoriyaların fəaliyyətini izah edir.
- Tarixi mədəniyyət abidələrinin qorunması, öyrənilməsi və təbliği sahəsində nəzəri bilikləri praktiki tapşırıqlara tətbiq edir;
- Bərpa işinin tarixi əsasları, fərqli tarixi mərhələlərdə formalaşma xüsusiyyətlərini müqayisə edərək fərqləndirir;
- Tarixi abidələrin yaranması və muzey kimi fəaliyyətinin nəzəri əsasları araşdırılaraq meyarlar əsasında dəyərləndirir;
- Yetişməkdə olan gənc nəslin formalaşmasında, onların əxlaqi, tərbiyəvi, estetik hisslərinin inkişafında mühüm rol oynayan tarixi abidələr haqqında layihə tərtib edir.

XIV Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV Kollektiv sualları:

1. Muzeydənkenar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri
2. Dəyər və abidə anlayışları və onların mahiyyəti
3. Muzeydənkenar abidələrin qorunması sahəsində qəbul olunmuş hüquqi normativ sənədlər
4. Muzeydənkenar abidələrin təsnifatı
5. Daşınar muzeydənkenar abidələr
6. Muzeydənkenar abidələrin kateqoriyaları
7. Ölkə əhəmiyyətli abidələr
8. Dünya əhəmiyyətli abidələr
9. Yerli əhəmiyyətli abidələr
10. Muzeydənkenar abidələrin köhnəlməsi, dağılması və itməsinin səbəbləri

XVI Fənn üzrə imtahan sualları:

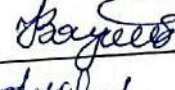
1. Muzeydənkenar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri

3. Dəyər və abidə anlayışları və onların mahiyyəti
4. Muzeydənkənar abidələrin qorunması sahəsində qəbul olunmuş hüquqi normativ sənədlər
5. Muzeydənkənar abidələrin təsnifatı
6. Daşınar muzeydənkənar abidələr
7. Muzeydənkənar abidələrin kateqoriyalar
8. Ölkə əhəmiyyətli abidələr
9. Dünya əhəmiyyətli abidələr
10. Yerli əhəmiyyətli abidələr
11. Muzeydənkənar abidələrin köhnəlməsi, dağılması və itməsinin səbəbləri
12. Muzeydənkənar abidələrin köhnəlməsində bioloji və antropogen amillərin təsiri
13. Muzeydənkənar abidələrin mühafizəsi
14. Muzeydənkənar abidələr, hərbi mühit və sosial amillər
15. Muzeydənkənar abidələrin elmi inventarlaşdırılması
16. Muzeydənkənar abidələrin elmi tədqiqinin məqsədi
17. Mədəni dəyərlərin toplanması
18. Daşınmaz muzeydənkənar abidələrin pasportlaşdırılması
19. Muzeydənkənar abidələrin dövlət siyahısı
20. Muzeydənkənar abidələrin konservasiyası
21. Muzeydənkənar daşınmaz abidələrin bərpası
22. YUNESKO-təhsil, elm və mədəniyyət məsələləri üzrə Birləşmiş Təşkilatının Muzeydənkənar abidələrin mühafizəsi və istismarı sahəsində fəaliyyəti .
23. İKOMOS-YUNESKO-nun abidə və diqqətəlayiq baxımlı yerlərin məsələləri üzrə Beynəlxalq Şurasının muzeydənkənar abidələrin mühafizəsi və istismarı sahəsində fəaliyyəti
24. UKROM - Mədəni dəyərlərin Qorunması və Bərpası üzrə Beynəlxalq Araşdırmalar Mərkəzinin muzeydənkənar abidələrin mühafizəsi sahəsində fəaliyyəti
25. Azərbaycan dövlətinin muzeydənkənar abidələrin qorunması və mühafizəsi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığı
26. Afina xartiyası
27. Azərbaycanın memarlıq abidələri
28. Azərbaycanın qayaüstü rəsmləri
29. Azərbaycanın yaşayış yerləri, körpülər
30. Azərbaycanın dini tikililər, dəfinələr

S/f Muzeydənkənar tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və istismarı fəninin sillabusu 6003012 "Muzey, arxiv işi, abidələrin qorunması" ixtisasının t'dris proqramı, tədris planı və işçi plan (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 09.02.2022-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.) əsasında tərtib olunmuşdur.

Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (14 may 2026-cı il, protokol № 9).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Mühazirə müəllimi : dos.M.C.Bayramov

Seminar müəllimi : m.A.Q.İsmayilov